

Несподіване поєднання

У Казахстану та Саудівської Аравії багато спільних інтересів і політичних цілей. Але чи цього достатньо для міцного партнерства?

Минулого місяця президент Казахстану Касим-Жомарт Токаєв взяв участь у першому саміті Ради співробітництва арабських держав Перської затоки та Центральної Азії, який пройшов у Саудівській Аравії. Астана зокрема прагнула покращити співпрацю та торгівлю з Ер-Ріядом, сподіваючись частково знизити свою залежність від таких сусідів, як Китай і Росія – в той час як Саудівська Аравія хотіла б розширити вплив і присутність у Центральній Азії. У цьому контексті особливо корисно те, що прагнення кронпринца Саудівської Аравії Мухаммеда ібн Салмана до збільшення присутності своєї країни на глобальному рівні збігається з відомою багатовекторною зовнішньою політикою Казахстану, який намагається налагоджувати глобальні зв'язки з різними країнами. Цікаво поміркувати, чи збільшення торгівлі, інвестицій та спільні цілі зовнішньої політики посприяють перетворенню двосторонніх відносин на альянс між Астаною та Ер-Ріядом.

Взаємовигідні можливості

Під час виступу перед іншими керівниками держав на саміті президент Казахстану зазначив, що «країни Перської затоки, які мають величезний політичний вплив, а також економічний та інвестиційний потенціал, є найважливішими нашими партнерами в багатьох ключових сферах». Особливе значення тут має торгівля. «Казахстан готовий у найкоротші терміни збільшити експорт до країн Перської затоки по 100 товарних позиціях приблизно до... \$400 млн», – підкреслив Токаєв. Крім того, він зазначив, що з моменту здобуття незалежності після розпаду Радянського Союзу «країни Перської затоки інвестували близько \$3,6 млрд в економіку Казахстану», зокрема в галузі торгівлі, транспорту та енергетики. Наприклад, логістична компанія Dubai Ports World – власниця пакетів акцій у двох спеціальних економічних зонах у Казахстані.

Також відомо, що 17 серпня в Астані зустрілися президент Токаєв і міністр довкілля, води та сільського господарства Саудівської Аравії Абдулрахман аль-Фадлі. «Продовольча безпека зараз становить серйозну проблему в усьому світі. Ми щиро віримо, що Казахстан має всі можливості, щоб стати ключовим гравцем у цій сфері», – сказав саудівський міністр. Крім того, протягом візиту аль-Фадлі також обговорили «важливість сільського господарства як стратегічної сфери економіки обох країн». Повідомлялося, що Сулейман Альрумайх, генеральний директор великої саудівської компанії SALIC, висловлював зацікавленість у потенційному відкритті м'ясного виробництва в Казахстані. Оскільки продовольча безпека під дедалі більшою загрозою через зміну клімату, геополітичне напруження та глобальні наслідки війни проти України, Астана користується можливістю запропонувати продукти та інвестиційні можливості у цій сфері Саудівській Аравії.

Значення Середнього коридору, заснованого у 2014 році, зросло вдвічі з початку повномасштабного вторгнення в Україну, оскільки його використовують, щоб уникнути перевезень через Росію

Під час виступу на саміті президент Токаєв також високо оцінив Транскаспійський міжнародний транспортний маршрут (ТМТМ), більше відомий як «Середній коридор», і з оптимізмом висловився щодо його майбутнього. «Ми маємо намір систематично збільшувати вантажопотік цим маршрутом і до 2030 року досягти цифри у 500 тис. контейнерів на рік», – пояснив він.

Значення Середнього коридору, заснованого у 2014 році, зросло вдвічі з початку повномасштабного вторгнення в Україну, оскільки його використовують, щоб уникнути перевезень через Росію. Торговельний рух починається в Казахстані, перетинає Каспій до Азербайджану, Грузії, Туреччини (інших учасників коридору), а потім товар потрапляє до європейських і міжнародних ринків. Успіх коридору – попри затримки та обмеження інфраструктури – означає, що різні компанії, від китайських до узбецьких, прагнуть використовувати цю мережу для перевезення товарів.

Оскільки війна проти України швидко не завершиться, а міжнародна ізоляція Росії триватиме, Астана прагне підтримати своє лідерство в коридорі, зважаючи на те, як зростає його значення для комерційних і енергетичних перевезень. Тому дуже ймовірно, що уряд Казахстану намагатиметься залучити в коридор інвестиції з Саудівської Аравії. З погляду Саудівської Аравії інвестиції в пов'язану з коридором

транспортну інфраструктуру, як-от казахстанський порт Актау, можуть бути прибутковими, якщо коридор і надалі буде мати високий попит. Так само Астана хоче заповнити Саудівську Аравію (та інші країни, що належать до Ради), що через коридор можна доставляти товари, зокрема й харчові продукти, з Казахстану та інших сусідніх країн Центральної Азії.

Уряд Казахстану заявив, що поважатиме міжнародні санкції, але не ставитиме під загрозу прибуткову двосторонню торгівлю з Москвою

Заклик до розширення торгівлі та збільшення інвестицій може здаватися поверховим, але він є цілком логічним. Вторгнення Росії в Україну та міжнародні санкції проти Москви змусили безпосередніх сусідів Росії дотримуватись зазначених санкцій. Уряд Казахстану заявив, що поважатиме міжнародні санкції, але не ставитиме під загрозу прибуткову двосторонню торгівлю з Москвою. Це зрозуміла стратегія, оскільки, за наявною інформацією, двостороння торгівля між Астаною та Москвою у 2022 році досягла 26 мільярдів доларів США.

Розширити торгівлю та залучити більше інвестицій з Саудівської Аравії було б дуже корисно, щоб зосереджуватися не тільки на Росії – і не тільки на Китаї, який є ще одним ключовим партнером й інвестором Казахстану.

Крім того, виробництво енергетики – нафти, газу, урану – наріжний камінь економіки як Казахстану, так і Саудівської Аравії, а отже, у цих урядів є багато можливостей для співпраці, щоб просувати енергетичні цілі, вигідні обом країнам.

Астана також уважно відстежує ядерну енергетичну програму Саудівської Аравії. Ер-Ріяд оголосив про плани використовувати уран внутрішнього походження. Однак Астана як світовий виробник урану, який забезпечує компанія «Казатомпром», неодмінно хотіла б постачати казахський уран на майбутні АЕС Саудівської Аравії.

Нова роль Саудівської Аравії у світі

Завдяки кронпринцу Мухаммеду ібн Салману Саудівська Аравія дедалі активніше взаємодіє з іншими країнами на глобальному рівні, а не лише з арабським світом. Як пояснив доктор Тобіас Борк: «Саудівська Аравія переглянула зовнішню політику й надалі фокусується на тій самій загальній меті підтримки «Бачення на 2030

рік», але прагне використовувати свої інструменти влади у більш терплячий і прагматичний спосіб». Ця стратегія постійно розвивається і включає «роботу з альтернативними партнерами там, де це доречно, навіть попри критику з боку Вашингтона чи інших західних столиць», включно зі співпрацею з Китаєм».

Москва не робила жодних заяв стосовно саміту. Але зміцнення відносин між Астаною й Ер-Ріядом російський уряд, ймовірно, сприймає з меншим занепокоєнням, ніж якби йшлося про міцніші відносини Астани з Вашингтоном чи Брюсселем. В Ер-Ріяді та Москві загалом хороші відносини, насамперед внаслідок дружби між президентом Владіміром Путіним і кронпринцом Мухаммедом ібн Салманом. Лідери поспілкувалися телефоном зовсім нещодавно – 27 червня.

Хоча «особливих відносин», як в Ізраїля зі Сполученими Штатами, найближчим часом не виникне, за співпрацею Астани з Ер-Ріядом варто стежити, враховуючи їхні схожі зовнішньополітичні цілі та амбіції. Наразі основний інтерес Астани полягає в активізації торгівлі та інвестицій. Але обидва уряди також мають спільні зовнішньополітичні цілі, такі як підвищення їхнього глобального іміджу та підтримка мирних переговорів в Україні.

Однак чи буде цих спільних стратегій, інтересів і цілей достатньо, щоб «вивести двосторонні зв'язки на новий рівень», як Токаєв сказав ібн Салману на зустрічі в липні, – питання поки що відкрите.

Переклад з англійської Наталії Сліпенко

Вайлдер Алехандро Санчес

Вайлдер Алехандро Санчес (Wilder Alejandro Sánchez) – президент консалтингової фірми Second Floor Strategies у Вашингтоні, округ Колумбія. Він аналітик, який досліджує оборонні, геополітичні та торгові питання в Західній півкулі, Східній Європі та Центральній Азії.

